

Literatura

Zahraníční právníká literatura³³⁶

V české právníká literatuře patří statě věnované právním otázkám léčitelství nebo komplementární a alternativní medicíny spíše mezi *Pospelky*. V blízkém zahraničí tomu tak ale dávno není.

Odborná právníká literatura tohoto rázu mívá svůj význam i z hlediska zdravotnického vzdělávání. Kromě toho může být užitečným pomocníkem pro praxi, zejména pro případ právních sporů.

Zahraníční právníká literatura sledovaného tematického zaměření sice není hojná, přesto však je hodna odborné pozornosti z oboru zdravotnického nebo souvisícího práva, včetně práva závazkového.

Na mysli máme zejména právníkou literaturu německou, která je v tomto směru za léta rozvinutá. Právě německá literatura i judikatura bývá přínosná i pro české právní prostředí, které opětovně zase spadá, po dočasném sovětském vybočení, do **germánské právní rodiny**. Německá odborná a vědecká literatura se týká nejen úzce profesního léčitelského práva, nýbrž i zásadních ústavních nebo soukromoprávních pohledů, včetně práva deliktního. Vyniká zde zejména dlouholeté časopisecké a knižní právníké dílo prof. *Rüdiger Zucka*, např.:

ZUCK, R. *Das Recht der anthroposophischen Medizin*. 2. Aufl. Baden Baden: Nomos 2012.

ZUCK, R. *Homöopathie und Verfassung*. Baden Baden: Nomos 2004.

ZUCK, R. *The Right of Anthroposophic Medicine*. Baden Baden: Nomos 2012.

Dále můžeme zmínit následující německy píšící autory a jejich knižní práce, včetně těch, které jsou zaměřeny na profesní vzdělávání nebo profesní dějepis:

ARNDT, K. F. *Heilpraktikerrecht*. 2. Aufl. Frankfurt am M. Metzner 1987.

---

³³⁶ Přehled byl zveřejněn pod názvem Zahraníční právníká literatura o léčitelství nebo komplementární alternativní medicíně na odborném blogu *Zdravotnické právo a biomedicína* dne 26. 9. 2017.

- CRAMER, R. *Die Strafrechtliche Grenzen der Therapiefreiheit und der Heilbehandlung durch den Heilpraktiker*. Köln: Univ. zu Köln 1995.
- DONHAUSER, H. *Der Beruf des Heilpraktikers. Analyse der Ausbildung und Vorschläge zur Verbesserung der Ausbildung*. Bad Liebenzell: Synergie 1997.
- DONHAUSER, H., STAHL-KADLEC, C. *Rechts- und Berufskunde: Für Heilpraktiker und Heilpraktikeranwärter – Übersicht und Zusammenfassung*. 2. Aufl. München: Lehmanns 2008.
- EHLERS, A. P. F. *Medizin in den Händen von Heilpraktikern – „Nicht-Heilkundigen“*. Berlin: Springer 2013.
- FREDER, J. *Die Geschichte des Heilpraktikerberufs in Deutschland unter besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse in der DDR*. Bonn: Fachverband Deutscher Heilpraktiker e. V. 2003.
- KRIEGER, S. *Rechtskunde für Heilpraktiker: Wissen für Prüfung und tägliche Praxis*. 2. Aufl. Stuttgart: Sonntag 2008.
- MARSTEDT, G., MOEBUS, S. *Gesundheitsberichterstattung des Bundes. Heft 9, Inanspruchnahme alternativer Methoden in der Medizin*. Berlin: R. Robert-Koch-Institut - Statistisches Bundesamt 2002.
- MEYER-GEORGE, M. *Die zivilrechtliche Haftung des Heilpraktikers*. Köln: Univ. zu Köln 1988.
- SASSE, R. *Der Heilpraktiker: Ein Gesundheitsberuf ohne Berufsausübungsrecht?* Baden Baden: Nomos 2011.
- SASSE, R. *Heilpraktiker-Recht*. Düsseldorf: Freie Heilpraktiker e.V. 2013.
- THALER, M., PLANK, M.-L. *Heilmittel und Komplementärmedizin in der Krankenversicherung*. Wien: Manz 2005.
- ULUSAL, S. *Recht in der Naturheilpraxis*. Stuttgart: Haug 2011.

Ze sbírek německých předpisů viz:

- IGL, G. (Hrsg.): *Recht der Gesundheitsfachberufe, Heilpraktiker und sonstigen Berufe im Gesundheitswesen*. Normsammlung. 82. Aktual. Heidelberg: Medhochzwei 2017.

Z literatury francouzské uvádíme alespoň:

- ROBARD, I. *Médecines non-conventionnelles et droit*. Paris: Ed. du Juris-Classeur 2002.

V právnícké literatuře americké (USA) můžeme upozornit zejména na práce Cohenovy a dalších:

COHEN, M. H. *Beyond Complementary Medicine. Legal and Ethical Perspectives on Health Care and Human Evolution*. Ann Arbor: Univ. of Michigan Press 2000.

COHEN, M. H. *Complementary and Alternative Medicine. Legal Boundaries and Regulatory Perspectives*. Baltimore: Johns Hopkins Univ. Press 1998.

COHEN, M. H. *Future Medicine. Ethical Dilemmas, Regulatory Challenges and Therapeutic Pathways to Health Care and Healing in Human Transformation*. Ann Arbor: Univ. of Michigan Press 2002.

COHEN, M. H. *Healing at the Borderland of Medicine and Religion. Studies in Social Medicine*. Chapel Hill: Univ. of North Carolina Press 2006.

COHEN, M. H. *Legal Issues in Integrative Medicine. A Guide for Clinicians, Hospital and Patients*. National Acupuncture Found 2005.

COHEN, M. H., MICOZZI, M. S., RUGGIE, M. *The Practice of Integrative Medicine: A Legal and Operational Guide*. New York: Springer 2006.

V uváděných případech si můžeme poukázat na další literaturu tam uvedenou a odkazovanou.

Dále si můžeme poukázat na odborný *blog Complementary and Alternative Medicine Law Blog* advokáta Cohena.

Všechny nebo i další odborné podklady mohou svým způsobem posloužit při budoucí tvorbě české koncepce veřejnoprávně profesní úpravy služeb přírodního léčitelství nebo komplementární a alternativní medicíny.

Z české právnícké literatury

KŘEPELKA, F. Právní aspekty léčitelství v mezinárodní a evropské perspektivě. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2016, č. 3.

KŘEPELKA, F. Právní aspekty léčitelství v mezinárodní a evropské perspektivě. In: *6. ročník konference zdravotnického práva*. Brno: Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR – Masarykova univerzita 2016.

- SAXLOVÁ, J., TOMAN, P. K právní úpravě léčitelství v České republice a Spolkové republice Německo. *Epravo*, 14. 1. 2016.
- TELEC, I. Evidence-based medicine? *Psychosom*, 2017, č. 1.
- TELEC, I. Freedom to Choose One's Own Health Care. *International and Comparative Law Review*, 2017, č. 2.
- TELEC, I. Hraniční jev práva duševního vlastnictví: přírodní léčitelství. In: VOJČÍK, P., FILIČKO, V., KOROMHÁZ, P. *Košické dni súkromného práva I*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika 2016.
- TELEC, I. Komplementární a alternativní medicína pohledem zdravotnického práva. *Bulletin-advokacie.cz*, 3. 5. 2017.
- TELEC, I. Máš právo léčit se, jak chceš. *Lidové noviny*, příl. Orientace, 24. 9. 2016.
- TELEC, I. *Odborné léčitelství a právo*. Gemma, 1993, č. 5.
- TELEC, I. Pluralita v medicíně. *Psychoenergetika*, 2018, č. 1.
- TELEC, I. Postupy přírodních léčitelů ve světle práva. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2016, č. 2.
- TELEC, I. Právní status přírodních léčitelů. *Právní rozhledy*, 2016, č. 15/16.
- TELEC, I. Přírodní léčitelství, tradiční vědění a duševní vlastnictví. *Právní rozhledy*, 2016, č. 10.
- TELEC, I. Svoboda volby péče o vlastní zdraví. *Acta iuridica olomucensia*, 2017, č. 1. *Psychoenergetika*, 2017, č. 2.
- TELEC, I. Zdravotní služby a placebo: porozumění, nebo zamlžení problému? *Všehrd*, 21. 11 a 28. 11. 2016. *Psychosom*, 2016, č. 4.
- TELEC, I. In: *TCM Revue*, passim.
- TELEC, I. In: *Zdravotnické právo a bioetika*, passim.
- VIZINGER, R. Několik úvah o právním postavení alternativní medicíny. *Zdravotnictví a právo*, 2008, č. 7/8.
- ZEMAN, Z. Nad právní problematikou léčitelství. *Zpravodaj Sisufos*, 1998, č. 2.
- ZEMAN, Z. Právní odpovědnost léčitelů. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 5.